

Stark återhämtning på Umeås arbetsmarknad

Inledning	3
Företagstjänster och byggverksamhet ökar mest	4
Flest sysselsatta i Vård och sociala tjänster	5
Ojämn könfördelning mellan branscherna	6
Förvärvsintensiteten i Umeå är förhållandevis god	7
Arbetspendlingen ökar sakta	8
Flest inpendlare från Vännäs, flest utpendlare till Stockholm	8
Män arbetspendlar mer än kvinnor	8
Fortsatt utvecklingskraft i Umeå?	9
2010 ett bra år för bemanningsbranschen	10

Besök också vår hemsida: www.umea.se/statistik

Foto: Ann-Margrethe Iseklint

Grafer och layout: Gunilla Guldbrand, Guldbrand & Guldbrand

Kontaktpersoner

Annalena Löfgren, utvecklingsavdelningen, tel. 090-16 12 42, annalena.lofgren@umea.se

Tordleif Hansson, utvecklingsavdelningen, tel. 090-16 12 49, tordleif.hansson@umea.se

Gunnar Hedin, Statistiska Centralbyrån, tel. 019-45 33 41

Inledning

2010 var ett bra år ur sysselsättningssynpunkt för Umeå kommun. Antalet förvärvsarbetande i kommunen steg med 2 000 personer till 58 400, vilket motsvarar en ökning med 3,6 procent. Det var en återhämtning från året innan, då sysselsättningen minskade med 1 800 förvärvsarbetande. Även 2006 och 2007 var goda år ur sysselsättningssynpunkt i kommunen.

Åren 2005–2010 förvärvsarbetade mellan 55 000 och 58 400 i Umeå kommun. Förändringen berodde i huvudsak på marknadens konjunktursvängningar. En rejäl högkonjunktur i riket ger drygt 100 000 nya förvärvsarbetande, vilket motsvarar en ökning med cirka 2,5 procent. På motsvarande sätt kan en kraftig lågkonjunktur reducera antalet förvärvsarbetande med mer än 100 000 personer. Åren 2006, 2007 och 2010 var år med högkonjunktur medan 2008 och 2009 var år med en svag konjunktur. Särskilt 2009 var ett dåligt år, då 126 000 förvärvsarbetande försvann från den svenska arbetsmarknaden. Under 2010 förstärktes konjunkturen avsevärt vilket ledde till en återhämtning i sysselsättningen med 112 000 förvärvsarbetande.

Sysselsättningsutvecklingen i Umeå under perioden 2005–2010 följde mycket nära den i riket. Diagram 2 visar hur variationen i den allmänna konjunkturen påverkade sysselsättningen i Umeå kommun under den senaste lågkonjunkturen.

Sysselsättningen för kvinnor i Umeå ökade under perioden 2005–2010 med 9,1 procent och för män med 9,6 procent.

Diagram 1. Antal förvärvsarbetande i Umeå kommun 2005–2010

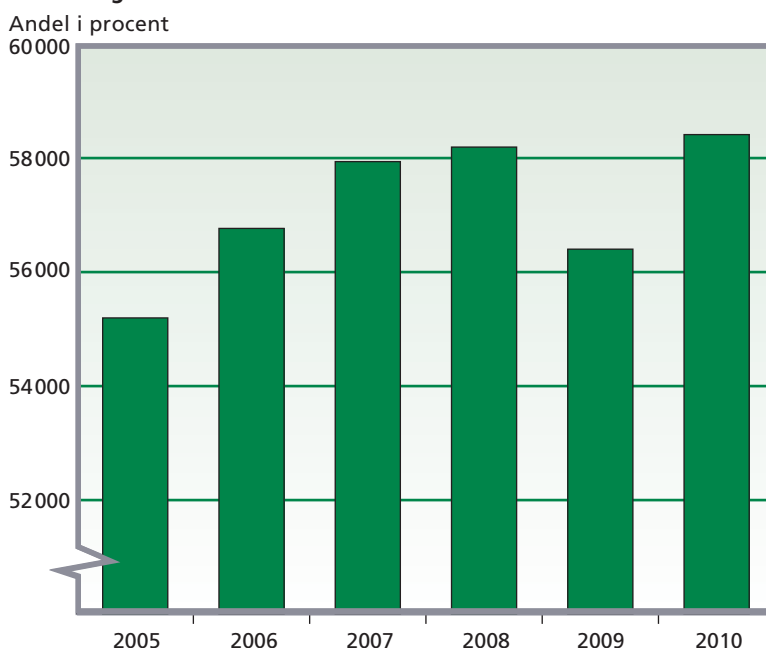
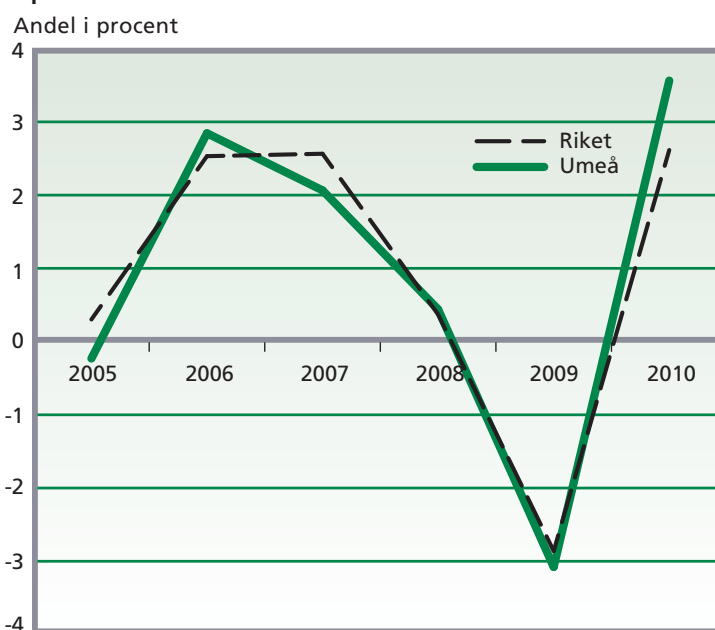

Diagram 2. Sysselsättningsutvecklingen procentuellt fördelad i Umeå kommun och riket 2005–2010

Företagstjänster och byggverksamhet ökar mest

De branscher som kunde dra fördel av konjunkturuppgången under 2010 var främst Företagstjänster och Byggverksamhet. I fjorton av femton branscher ökade sysselsättningen under året jämfört med sex branscher under 2009. Några tunga branscher i kommunen som Tillverkning och utvinning och Handel hade dock en

svag eller ingen återhämtning alls i sysselsättningen. Under 2009 sjönk antalet förvärvsarbetande inom Tillverkning och utvinning med 16 procent och inom Handel med fem procent. Uppgången under 2010 var endast två procent för Tillverkning och utvinning och i det närmaste obefintlig för Handeln.

Diagram 3. Sysselsättningsutvecklingen i Umeå kommun 2009 och 2010 fördelad efter näringsgren

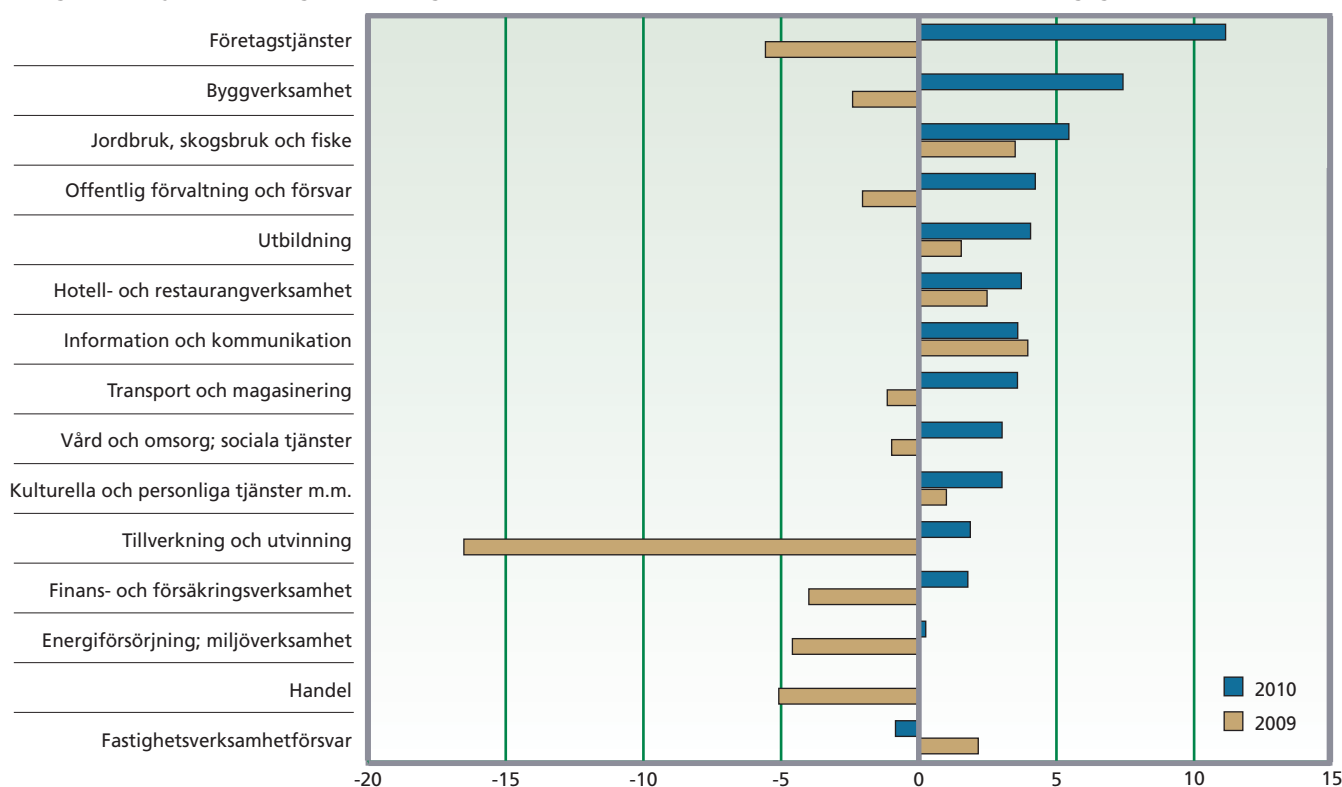
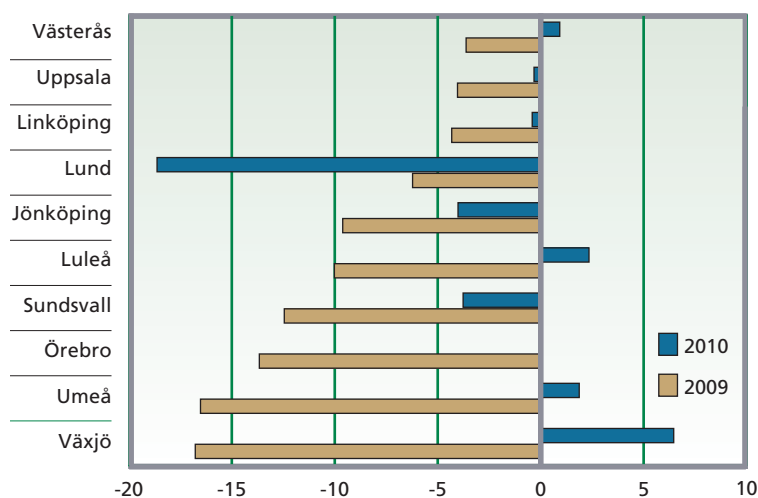

Diagram 4. Antal förvärvsarbetande inom Tillverkning och utvinning 2009 och 2010 i Umeå och i jämförbara kommuner

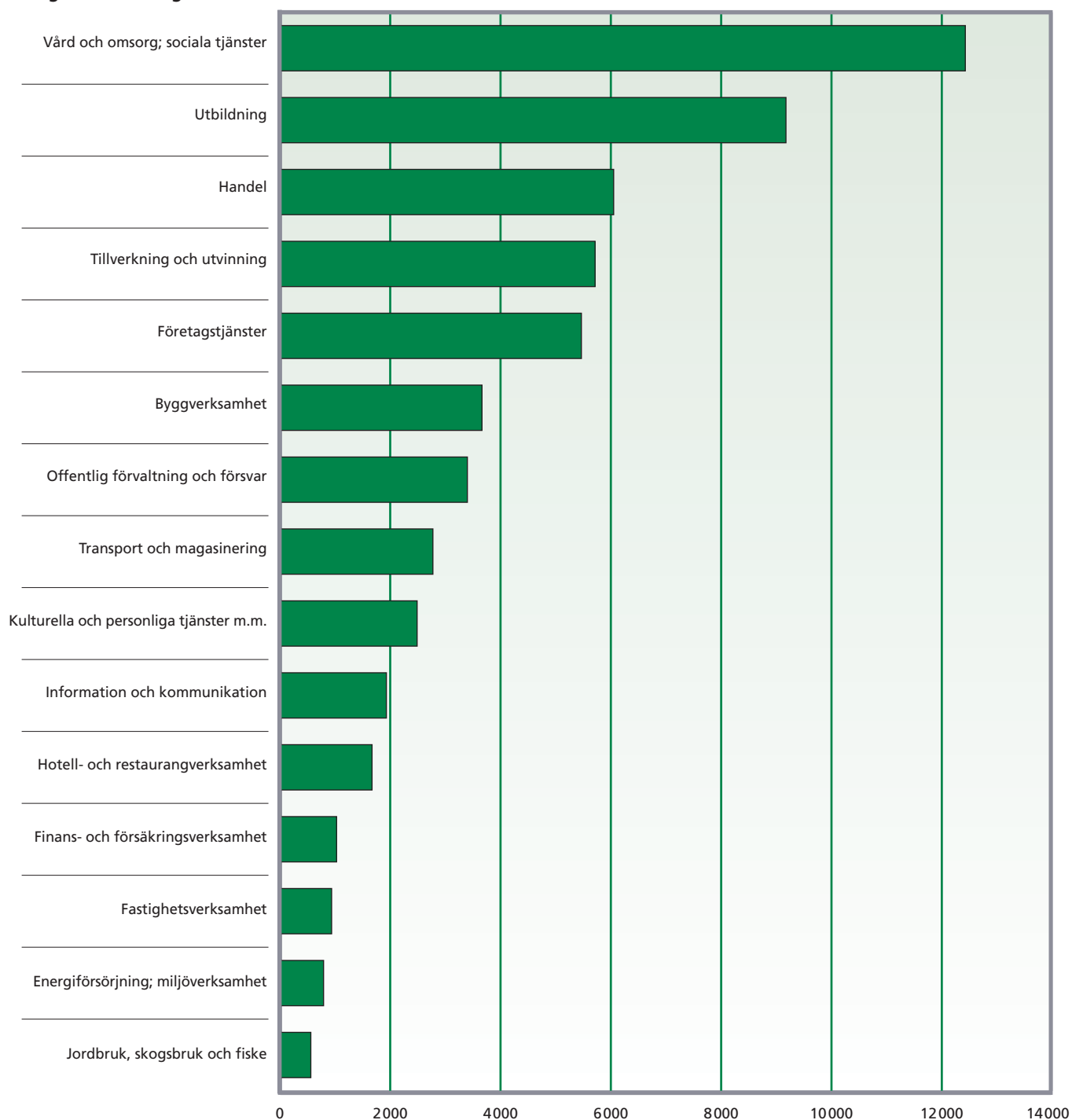
Svårigheten med att upprätthålla sysselsättningen inom Tillverknings- och utvinningsverksamhet var inte unik för Umeå kommun. I alla jämförelsekommuner sjönk sysselsättningen i branschen under 2009. Se diagram 4. Växjö hade en lika stor minskning som Umeå det vill säga med 16 procent. Västerås klarade sig bäst med en minskning med fyra procent. I Umeå skedde under 2010 en svag återhämtning med två procent. Endast fyra kommuner hade en positiv utveckling i branschen under 2010. En delförklaring till den svaga utvecklingen i Umeå inom Tillverkning och utvinning kan vara att företagen i stället för att själva anställa hyrde in arbetskraft från bemanningsföretag i högre utsträckning än tidigare. Se vidare avsnittet om bemanningsbranschen.

Flest sysselsatta i Vård och sociala tjänster

De två största branscherna i Umeå kommun tillhandahåller tjänster inom Vård och omsorg; sociala tjänster och Utbildning. Tillsammans svarar de för drygt 35 procent av sysselsättningen i kommunen. De tre följande branscherna i storlek är Handel, Tillverkning och utvinning

och Företagstjänster. Deras andel av sysselsättningen är cirka 30 procent. De två minsta branscherna utgörs av Jordbruk, skogsbruk och fiske samt Energiförsörjning och miljöverksamhet. Deras andel utgör endast en femtionedel av sysselsättningen.

Diagram 5. Näringsstruktur i Umeå kommun 2010 fördelad efter antal förvärvsarbetande

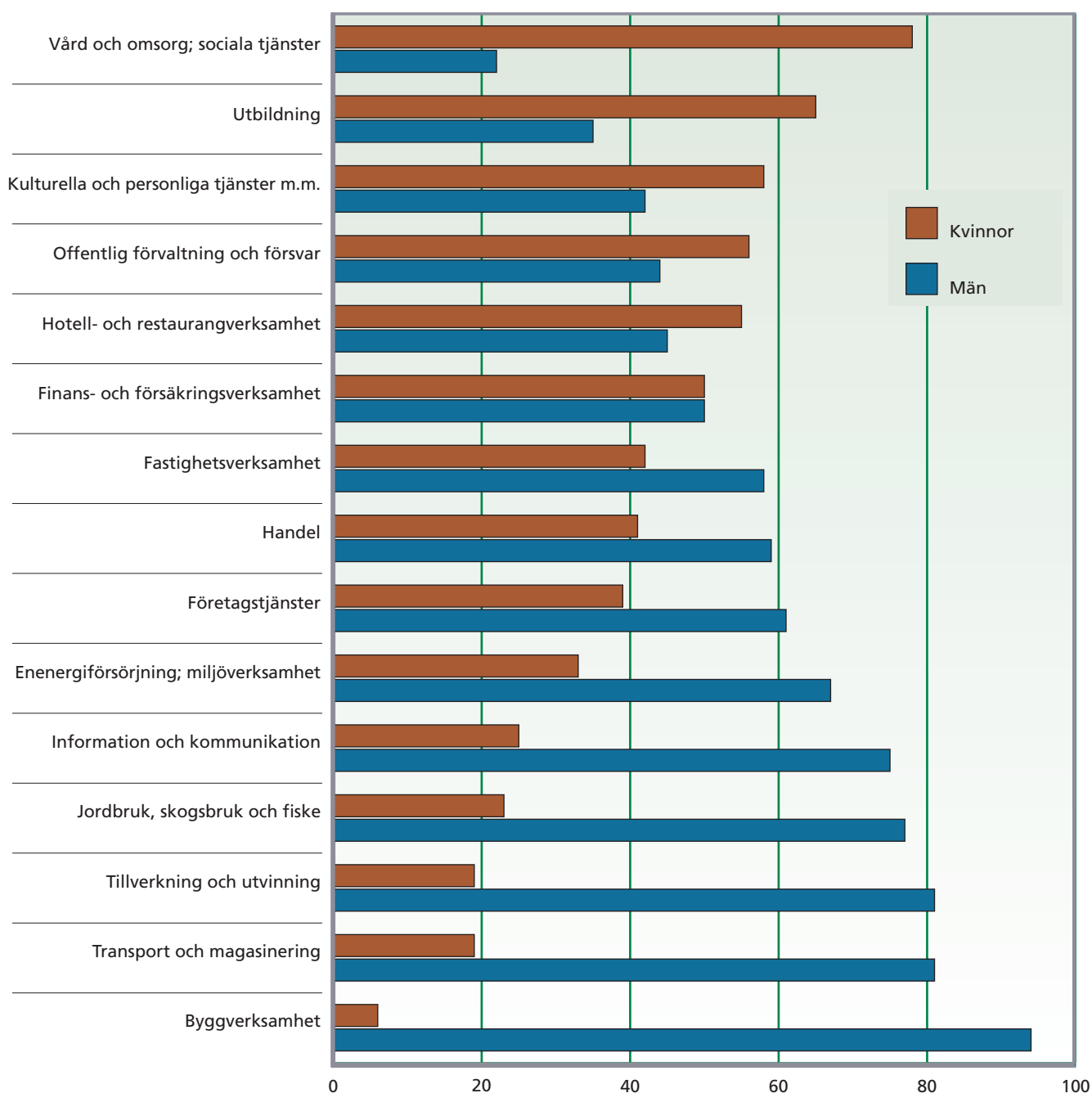

Ojämn könfördelning mellan branscherna

I likhet med i de flesta andra kommuner i Sverige är könfördelningen även på Umeås arbetsmarknad ojämnt fördelad mellan branscherna. Se tabell 6. Vård och omsorg; sociala tjänster och Byggverksamhet är ytterligheterna vad gäller obalansen mellan könen. I Vård och omsorg; sociala tjänster arbetar 78 procent kvinnor och endast 12 procent män. Byggverksamheten är ännu mer enkönad, inom den arbetar endast

sex procent kvinnor. Utifrån en 40–60 procent fördelning mellan kvinnor och män finns sju av femton branscher. Mest jämlik är Finans- och försäkringsverksamheten med en 50–50 procentig fördelning mellan könen. Två branscher är kvinnodominerade medan sex är mansdominerade. En bransch räknas som dominerad av ett kön om andelen är större än 60 procent.

Diagram 6. Könfördelningen branschvis fördelad i Umeå kommun 2010

Förvärvsintensiteten i Umeå är förhållandevis god

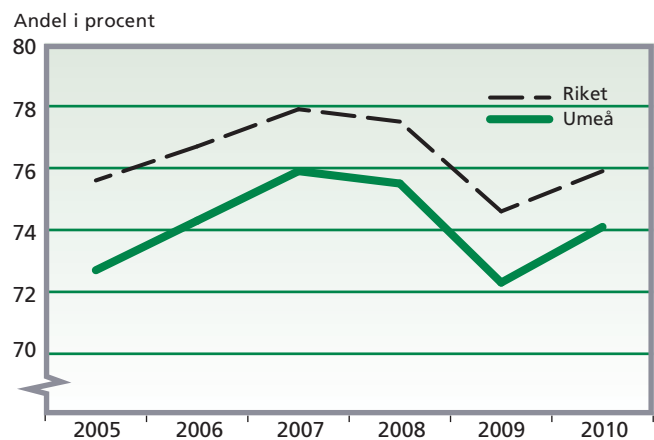
Umeå har en förvärvsintensitet på 74 procent, vilket är cirka två procentenheter lägre än för riket. Med tanke på hur stor andel studenter som är folkbokförda i kommunen får resultatet trots det anses som relativt gott. De två andra medelstora kommunerna med stora universitet är Lund och Uppsala. De har båda lägre förvärvsintensitet än Umeå. I Lund är förvärvsintensiteten 67 procent och i Uppsala 73 procent.

År 2010 var förvärvsintensiteten i Umeå för kvinnor 74 procent och för män 75 procent. Vissa typer av förortskommuner i storstadsområdena kan ha mycket höga förvärvsintensiteter på omkring 85 procent medan regionala centra som exempelvis Umeå, som har många utbildningsverksamheter, har av naturliga orsaker lägre förvärvsintensitet. Haparanda har den lägsta förvärvsintensiteten i landet med cirka 65 procent.

Under perioden 2005–2010 minskade differensen i förvärvsintensitet mellan könen. Den var 2,7 procentenheter år 2005 och minskade till 1,0 procentenheter år 2010. Fortfarande är alltså kvinnors förvärvsintensitet lägre än mäns. Det beror dels på att kvinnor i större utsträckning än män tar hand om barn, dels på att de utbildar sig i högre grad än män.

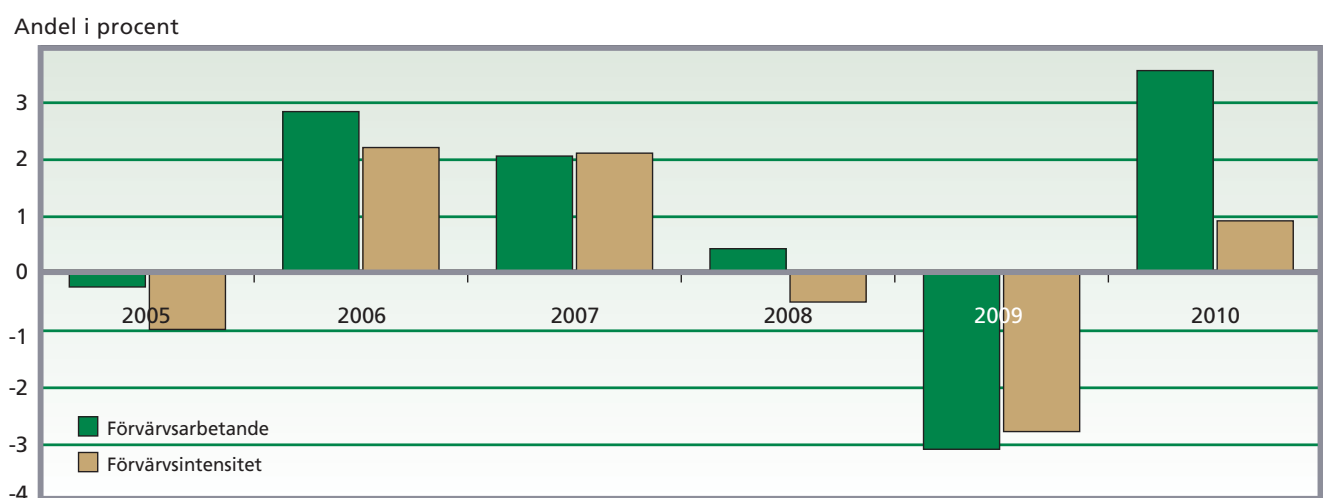
Under senare tid har det diskuterats vilket mått som ska användas för att beskriva sysselsättningsutvecklingen. Vissa menar att antal förvärvsarbetande är den rätta variabeln medan andra säger att förvärvsintensiteten är ett bättre mått, då den relaterar till befolkningen. Diagram 2 redovisar sysselsättningens utveckling utifrån antal förvärvsar-

Diagram 7. Förvärvsintensitet i Umeå kommun och riket perioden 2004–2010

betande och diagram 7 förvärvsintensiteter. I båda fallen jämförs Umeås utveckling med riket. De två diagrammen visar på en mycket stor likhet i utveckling mellan Umeå och riket. Samtidigt kan det finnas relativt stora skillnader i den procentuella förändringen mellan sysselsättning och förvärvsintensitet i kommunen. I diagram 8 sticker utveckling under 2010 ut, eftersom sysselsättningen ökade med 3,6 procent och förvärvsintensiteten med endast 1 procent. Övriga år var skillnaden mindre än 1 procentenhet. Den stora skillnaden kan förklaras med att en stor ungdomsgrupp det året blev 20 år och därmed kom att ingå i beräkningen av förvärvsintensiteten. Sysselsättning utgår från utbud och efterfrågan av arbetskraft medan förvärvsintensitet utgår från hur stor andel av befolkningen i åldern 20–64 år som förvärvsarbetar. Båda måtten behövs för att beskriva en kommuns arbetsmarknad.

Diagram 8. Den procentuella förändringen av sysselsättning och förvärvsintensitet i Umeå kommun 2005–2010

Arbetspendlingen ökar sakta

Antalet inpendlare till Umeå kommun var år 2010 cirka 7 000 personer och utpendlarna cirka 5 000. Det betyder att 12 procent av dem som har sitt förvärvsarbete i Umeå kommun arbetspendlar in till kommunen. Av dem som bor i Umeå och har ett förvärvsarbete arbetar nio procent utanför Umeå kommun det vill säga de är utpendlare. Under perioden 2005–2010 ökade inpendlingen med 4,5 procent och utpendlingen med sex procent, vilket är en lägre utvecklingstakt än i övriga jämförelsekommuner. Arbetspendlingen har förhållandevis liten omfattning i Umeå kommun jämfört med motsvarande kommuner i syd- och mellansverige. Det beror främst på att det omland som omger kommunen är relativt glest befolkat. Det gäller även för Sundsvalls kommun.

Flest inpendlare från Vännäs, flest utpendlare till Stockholm

Det största antalet inpendlare till Umeå kommun kommer från Vännäs kommun. 1 600 vännäsbor bidrog 2010 med sin arbetskraft i Umeå. Därefter följer Nordmaling och Robertsfors kommuner med drygt 800 inpendlare var. Mätningen gjordes innan tågpendeln mellan Vännäs och Umeå etablerades.

Den kommun som tar emot det största antalet utpendlare från Umeå är Stockholms stad till vilken drygt 650 personer arbetspendlade 2010. Vännäs kommer på andra plats med cirka 500 utpendlare.

Det är mycket ovanligt att en kommun har sin största utpendling till en kommun som inte ligger i den närmaste regionen och i det här fallet 700 km bort. Umeå kommun är unik i det fallet. Den huvudsakliga arbetspendlingen till Stockholm utgörs av veckopendlare. Pendlingskontakterna med Örnsköldsviks kommun är fortfarande relativt svaga. Från Umeå till Örnsköldsvik arbetspendlade 230 personer och till Umeå från Örnsköldsvik 300 personer. Mätningen gjordes 2010 det vill säga innan Botniabanan invigdes.

Män arbetspendlar mer än kvinnor

Drygt 4 000 män och 3 000 kvinnor arbetspendlade in till kommunen år 2010 medan 3 000 män och 2 000 kvinnor arbetspendlade ut till andra

Diagram 9. Antal inpendlare till Umeå kommun 2010 fördelade efter utpendlingskommun

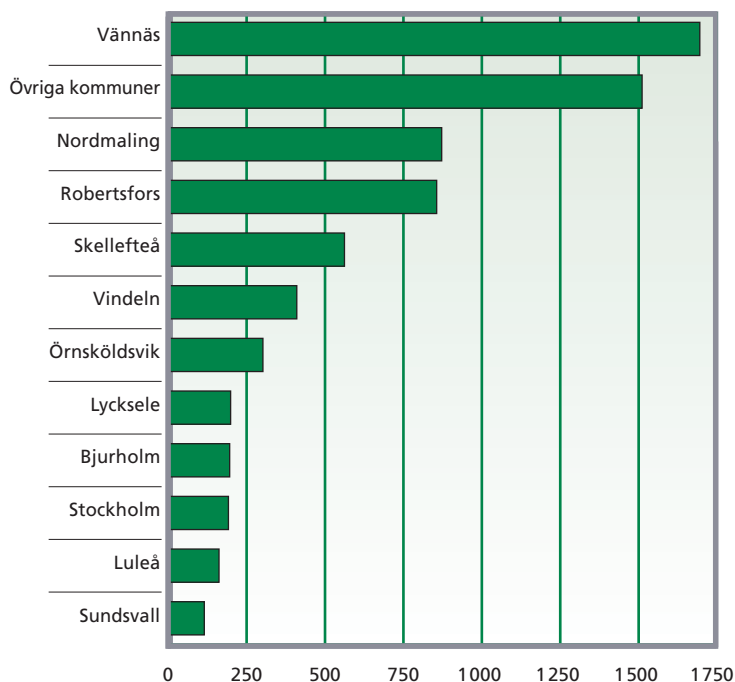
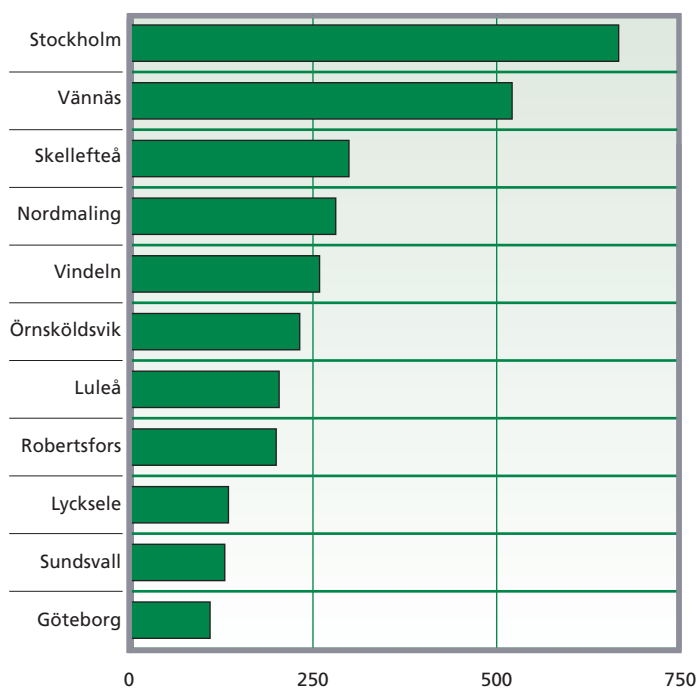
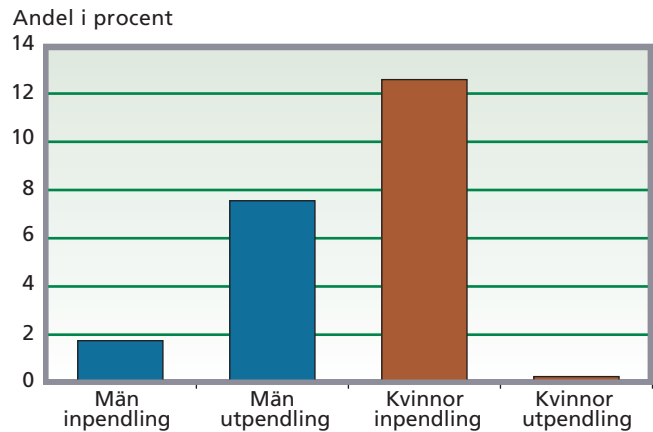

Diagram 10. Antal utpendlare från Umeå kommun 2010 fördelade efter inpendlingskommun

kommuner. I Umeå arbetspendlar män således i betydligt högre grad än kvinnor. I diagram 11 redovisas pendlingsutvecklingen. Kvinnors inpendling under perioden 2005–2010 ökade med 12,5 procent medan deras utpendling ökade endast marginellt. Mäns inpendling ökade med knappt två procent och deras utpendling med 7,5 procent. Antalet inpendlare till Umeå ökade totalt med sex procent och antalet utpendlare med 4,5 procent.

Diagram 11. Förändring i antal in- och utpendlare 2005–2010 i Umeå kommun efter kön

Fortsatt utvecklingskraft i Umeå?

Umeå har sedan 1960-talet mer än fördubblat sin befolkning och tillhört de kommuner som har haft den största sysselsättningstillväxten i landet. Hittills under 2000-talet har sysselsättningen avtagit något men Umeå har ändå utvecklats betydligt bättre än genomsnittet för riket. Hittills under 2000-talet ökade sysselsättningen i kommunen med 13 procent jämfört med rikets åtta procent. Men i exempelvis kommuner som Lund och Örebro ökade

sysselsättningen med 20 respektive 16 procent. Under perioden 2006–2009 hade Umeå en svagare sysselsättningsutveckling än de flesta kommuner i jämförelsegruppen. Under år 2010 tillhörde Umeå återigen de kommuner som hade den bästa utvecklingen. Svaret på frågan i rubriken är att Umeå utvecklingsmässigt ligger i nivå med motsvarande kommuner i syd- och mellansverige och betydligt över rikets utveckling och andra kommuner i Norrland.

Tabell 1. Sysselsättningsutvecklingen 1990–2010 i Umeå och med Umeå jämförbara kommuner

År 1990–2010		År 2000–2010		År 2006–2010		År 2010	
Lund	23,0	Lund	19,7	Lund	6,3	Jönköping	3,7
Jönköping	8,8	Örebro	16,1	Jönköping	4,8	Uppsala	3,7
Umeå	8,3	Jönköping	14,2	Västerås	4,6	Umeå	3,6
Uppsala	6,7	Umeå	13,3	Linköping	4,5	Västerås	3,3
Linköping	4,2	Växjö	13,2	Örebro	4,3	Örebro	3,3
Växjö	4,2	Uppsala	10,8	Uppsala	3,9	Växjö	2,7
Örebro	2,4	Linköping	9,9	Umeå	2,9	Linköping	2,3
Riket	-1,6	Luleå	8,8	Riket	2,6	Lund	2,2
Västerås	-2,3	Riket	8,4	Växjö	1,6	Riket	2,1
Luleå	-5,6	Västerås	8,3	Luleå	1,1	Sundsvall	0,4
Sundsvall	-11,9	Sundsvall	4,3	Sundsvall	-1,0	Luleå	-2,6

Tabell 1 visar bland annat att under perioden 1990–2010 minskade sysselsättningen i riket och i tre kommuner. Orsaken till den svaga utvecklingen under perioden var den ekonomiska recession som drabbade landet åren 1991–1993, då antalet förvärvsarbetande minskade

med cirka 600 000 personer motsvarande 16 procent. Fortfarande har huvuddelen av landets kommuner inte kunnat återhämta sysselsättningsförlusten från början av 1990-talet. Umeå tillhör de kommuner som klarade sig allra bäst med en sysselsättningsökning på åtta procent.

2010 ett bra år för bemanningsbranschen

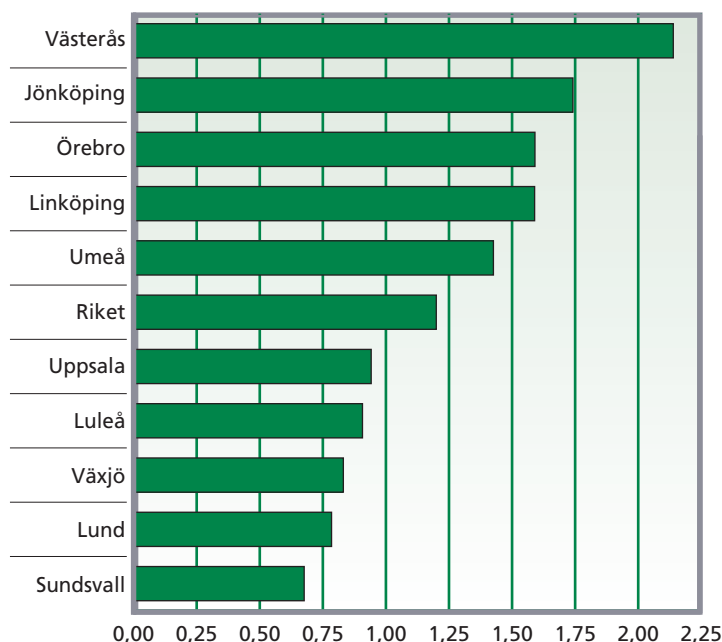
Bemanningsverksamheten i Umeå kommun sysselsatte 830 personer år 2010, vilket motsvarar 1,4 procent av de personer som förvärvsarbetar i Umeå kommun. Det är en något högre andel än rikets 1,1 procent. I Umeå ökade antalet sysselsatta i branschen under 2010 med nästan 50 procent från 560 till 830 personer. Sedan år 2002 har branschen mer än fördubblat sin sysselsättning både i Umeå och i riket.

Bemanningsbranschen varierar relativt mycket i storlek i jämförelsegruppen. I Västerås är andelen sysselsatta i bemanningsverksamhet 2,1 procent. Umeå tillhör en grupp tillsammans med Jönköping, Örebro och Linköping där andelen sysselsatta i branschen är 1,4–1,7 procent. Övriga kommuner i jämförelsegruppen ligger lägre än rikets nivå. Lägst ligger Sundsvall med 0,7 procent.

I Umeå är andelen kvinnor inom bemanningsbranschen 38 procent och män 62 procent. Motsvarande andelar i riket är 58 respektive 42 procent. Branschen var tidigare inriktad på yrken med kvinnlig dominans men under senare år har det skett en breddning av verksamheten mot mer mansinriktade yrkesområden.

Drygt 80 procent av dem som arbetar inom branschen i Umeå är i åldern 16–34 år. Motsvarande andel i riket är 65 procent. Andelen i åldern 35–49 år är 12 procent i Umeå och i riket 23 procent. Den äldsta åldersgruppen 50 år och däröver utgör

Diagram 12. Andel förvärvsarbetande 2010 i bemanningsbranschen i kommuner jämförbara med Umeå

endast fem procent av de förvärvsarbetande i Umeå. Umeå hade den högsta andelen unga anställda i bemanningsverksamhet bland jämförelsekommunerna.

Utbildningsnivån bland anställda i branschen i Umeå domineras av anställda med medellånga utbildningar det vill säga gymnasium och eftergymnasial utbildning kortare än tre år. De utgör 74 procent av de sysselsatta. Andel med långa utbildningar motsvarande minst tre års eftergymnasial utbildning är 21 procent och andelen med kort utbildning det vill säga grundskola är fem procent. Utbildningsnivån i Umeå för branschen ligger i paritet med rikets nivå.

Faktaruta

Det statistiska underlaget i rapporten är hämtad från SCB:s redovisning av Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS). Det är den enda källa som på kommunnivå kan redovisa en bred statistik från arbetsmarknadsområdet. Statistiken är registerbaserad och det tar ett år att framställa alla grundregister och att sammanställa dem till arbetsmarknadsstatistik. Det betyder att senast tillgängliga data från RAMS hänför sig till år 2010.

Arbetspendling innebär att en person bor i en kommun och arbetar i en annan. I statistiken utgår man från den kommun i vilken personen är folkbokförd och den kommun i vilken personens arbetsställe är beläget. Pendlingen är mest omfattande i regioner med en stor befolkning och med många kommuner. I exempelvis storstadsområdena är arbetspendling betydligt mer omfattande än i regioner med ytstora kommuner och liten befolkning. Sedan 1970-talet har antalet arbetspendlare i riket ökat de allra flesta år.

Kvinnor arbetspendlar generellt i Sverige kortare sträckor och i mindre utsträckning än män. Anledningen till detta är att kvinnodominerade branscher som exempelvis Vård, omsorg och utbildning är verksamheter som är stora i alla kommuner medan mansdominerade verksamheter som exempelvis Tillverkning och Byggverksamhet inte finns i samma utsträckning i alla kommuner.

Förvärvsintensitet anger hur stor andel av befolkningen i åldern 20-64 år som är i förvärvsarbete. Förvärvsintensiteten följer konjunkturutvecklingen. Åren 2006, 2007 och 2010 var högkonjunkturår och då låg förvärvsintensiteten på 76 procent i Umeå kommun medan den i en svag konjunktur kan vara så låg som 72 procent.

Bemanningsbranschen är en relativt ny företeelse på den svenska arbetsmarknaden. Den sysselsätter år 2010 drygt 50 000 personer vilket utgör en procent av de förvärvsarbetande i Sverige. Branschen har dock haft en relativt snabb utveckling sedan den legaliserades år 1993. Bemanningsverksamhet är en samlingsbenämning för företag som sysslar med bemanning, omställning och rekrytering av personer och den kan betraktas som en stödfunktion till andra företag och organisationer. Konsult- och arbetsförmedlingsföretag bedriver med bemanningsföretag besläktad verksamhet. De kan alla tre särredovisas i SCB:s statistik som egna branscher, men de redovisas ofta under den övergripande branschen Företagstjänster.